

Nr 86

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse från nöjesskatt i vissa fall; given Stockholms slott den 21 januari 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Per Edvin Sköld

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anför följande.

1:o

Enligt 14 § nöjesskatteförordningen i dess lydelse före den 1 juli 1952 skulle nöjesskatt icke utgå för nöjestillställning, som tjänade vetenskapligt ändamål. Ej heller skulle nöjesskatt utgå för nöjestillställning, som anordnades i undervisnings- eller uppfostringssyfte och som med hänsyn till sitt innehåll jämväl vore ägnad att tjäna sådant syfte. Då det enligt föreskrifterna i nöjesskatteförordningen åligger den kommun, inom vars område nöjestillställning äger rum, att fastställa nöjesskattens belopp samt uppbära densamma, prövades sålunda även frågan om eventuell skattebefrielse enligt förenämnda paragraf i första hand av den kommunala uppbördsmyndighe-

ten, d. v. s. drätselkammare eller kommunalnämnd. Över den kommunala uppbördsmyndighetens beslut härvidlag kunde besvär anföras till vederbörande länsstyrelse samt i sista hand till regeringsrätten. Sedan riksräkenskapsverket i skrivelse den 27 februari 1951 anmält, att bestämmelserna i 14 § visat sig svåra att tillämpa i vad gällde biografföreställningar, uppdrog Kungl. Maj:t åt 1949 års filmkommitté att verkställa utredning, varefter i proposition nr 178 till 1952 års riksdag föreslogs och av riksdagen beslutades ändrade föreskrifter i ämnet att gälla från och med den 1 juli 1952. Sålunda gäller från och med nämnda dag att nöjesskatt — såvitt nu är i fråga — icke skall utgå för biografföreställning med film, vars visning enligt särskilt, före föreställningens hållande lagakraftvunnet förhandsbesked förklarats vara ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål eller upplysnings-, undervisnings- eller uppfostringsyfte, varvid det ankommer på statens biografbyrå att efter framställning meddela förhandsbesked som nyss sagts.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 3 oktober 1949 hemställde Aktiebolaget Wivefilm, Stockholm — med förmlan att bolaget hade för avsikt att inköpa och distribuera en i Danmark producerad film med titeln »Vi vill ha ett barn» — att ämbetsverket ville göra ett uttalande, huruvida förvisningen av filmen i enlighet med 14 § nöjesskatteförordningen kunde undantagas från nöjesskatt. Riksräkenskapsverket uttalade i skrivelse till bolaget den 12 oktober 1949, att det i första hand ankomme på vederbörande uppbördsmyndighet, länsstyrelse eller överståthållarämbetet i Stockholm, att besluta i frågor om uttagande av nöjesskatt och att det i betraktande härav närmast torde ankomma på samma myndigheter att besvara förfrågningar om dylika spörsmål. Då emellertid representanter för riksräkenskapsverket beretts tillfälle närvara vid en särskilt anordnad visning av filmen i Stockholm, finge riksräkenskapsverket för egen del som sin uppfattning uttala, att med hänsyn till filmens innehåll 14 § 2 stycket nöjesskatteförordningen syntes kunna tillämpas. Jämväl det stora flertalet länsstyrelser fann sedermera, då de i samband med filmens visning på biograferna hade att taga ställning till nöjesskattefrågan, förutsättningar för skattefrihet föreligga. I de fall, då de lokala uppbördsmyndigheterna påfört nöjesskatt och besvär häröver anfördes hos länsstyrelsen, biföllo dessa länsstyrelser besvären, och den till statsverket inlevererade andelen av nöjesskatten restituerades. Efter besvär i ett flertal fall av såväl filmaktiebolaget och biografägare som vederbörande kommuner meddelade emellertid regeringsrätten den 25 januari 1951 utslag av den innebörden, att föreställningarna icke skulle vara fria från nöjesskatt, enär de icke anordnats i undervisnings- eller uppfostringsyfte.

Sedan frågan, huruvida nöjesskatt skulle utgå för visning av denna film, sålunda blivit slutligt prövad, utställdes från riksräkenskapsverkets revision några typanmärkningar. Anmärkningarna riktades, i fall då skatt överhuvud icke påförts, mot vederbörande biografägare och, när skatt väl påförts och erlagts men efter beslut av länsstyrelse sedermera restituerats,

mot de för beslutet ansvariga länsstyrelsetjänstemännen. Revisionens talan grundade sig i förra fallet på uppbördsförordningens bestämmelser om efterkrav av skatt och i senare fallet på det så kallade redogöraransvaret. I dessa typfall meddelade riksräkenskapsverket därefter beslut.

Beträffande först revisionens talan mot länsstyrelsetjänstemännen fann riksräkenskapsverket densamma icke kunna bifallas, när något redogöraransvar icke förelåge i förevarande fall, där länsstyrelsen haft att avgöra ett besvärsmål och grunda sitt beslut på en skälighetsprövning. Efter besvär över sistnämnda beslut visades målet av kammarrätten åter till riksräkenskapsverket för förnyad behandling, när länsstyrelsetjänstemännen måste anses ansvariga för ifrågavarande utbetalningar. Genom beslut den 2 december 1954 fann emellertid regeringsrätten, med ändring av kammarrättens utslag, skäligt fastställa riksräkenskapsverkets beslut.

I vad gäller den grupp av fall, då skatt överhuvud icke påförts, må följande framhållas. Vid granskning av Uppsala läns uppbördsredogörelse för februari 1950 framställdes anmärkning av revisionen hos riksräkenskapsverket. Enligt Uppsala stads drätselkammars nöjesskatteredovisning för januari 1950 och därvid fogad nöjesskattedeklaration från biografägaren Inge Hellqvist såsom innehavare av biografen Lillan i Uppsala hade under hänvisning till 14 § nöjesskatteförordningen nöjesskatt icke påförts för biograf föreställningar med visning av filmen »Vi vill ha ett barn», som Hellqvist anordnat under tiden den 23—den 29 januari 1950. Den enligt 7 § nöjesskatteförordningen uträknade nöjesskatten för föreställningarna skulle utgöra 2 106 kronor 25 öre. Då de ifrågavarande föreställningarna icke kunde hänföras till sådana nöjestillställningar, som avsåges i 14 § nöjesskatteförordningen, och då annan grund för skattebefrielse icke förelåge, hade nöjesskatt bort utgå med nyssnämnda belopp, 2 106 kronor 25 öre. Enligt 2 § nämnda förordning skulle nöjesskatt, varom här vore fråga, fördelas med tre fjärdedelar till staten och en fjärdedel till vederbörande kommun. Anordnaren borde fördenskull inbetala 1 579 kronor 69 öre till statsverket. Riksräkenskapsverket anmodade därefter den 19 juni 1951 länsstyrelsen i Uppsala län att med anledning av anmärkningen låta anställa krav mot Hellqvist jämlikt 91 § uppbördsförordningen. Sedan sådant krav anställt och Hellqvist avgivit förklaring, fann enligt utslag den 17 september 1951 riksräkenskapsverket med gillande av anmärkningen skäligt föreskriva, att 1 579 kronor 69 öre skulle uttagas hos Hellqvist. I anledning av anförda besvär fann kammarrätten icke skäl att göra ändring i riksräkenskapsverkets utslag. Regeringsrätten, som fann riksräkenskapsverkets revision ha ägt rätt att i förevarande ordning föra talan om utbekommande av nöjesskatt för ifrågavarande tillställningar, lämnade genom utslag den 23 januari 1953 anförda besvär utan bifall.

I besvären hos Kungl. Maj:t har Hellqvist tillika anhållit att, därest besvären icke skulle bifallas, Kungl. Maj:t ändock måtte befria honom från skyldighet att erlægga ifrågavarande skattebelopp.

Sökanden har till stöd för den i besvärärendet gjorda ansökningen inledningsvis erinrat om riksräkenskapsverkets förenämnda skrivelse den 12 oktober 1949. Vad särskilt Uppsala län angår har sökanden framhållit, att länsstyrelsen därstädes i skrivelse den 13 januari 1950 till filmuthyraren — med erinran att beslutanderätten i första hand tillkom den kommunala uppbördsmyndigheten — uttalat, att länsstyrelsen funnit lämnade uppgifter om filmens innehåll och syfte styrka, att förutsättningar för skattefrihet förelåg. Sedan filmen visats under tiden den 23—den 29 januari 1950 samt den kommunala uppbördsmyndigheten vid granskningen av ingiven nöjesskattedeklaration beträffande nu ifrågavarande biografföreställningar funnit förutsättningar för skattefrihet föreligga, hade länsstyrelsen lämnat detta beslut utan anmärkning och genom beslut, som låg till grund för den månadsredogörelse, som expedierats den 31 mars 1950, funnit ifrågavarande biografföreställningar skattefria. Besvär över beslutet hade ej blivit anförda. Enligt sökandens uppfattning kunde den omständigheten att regeringsrätten i andra fall, avseende andra orter och andra anordnare, där länsstyrelsens beslut i behörig ordning överklagats, funnit förevisningar av filmen skattepliktiga, icke betraktas som prejudikat för fall, som tidigare avgjorts och icke överklagats. Ytterligare har framhållits att sökanden i enlighet med den lokala uppbördsmyndighetens anvisningar inlevererat nöjesskatten för ifrågavarande föreställningar till filmuthyraren. Därest skatt ånyo skulle erläggas i enlighet med riksräkenskapsverkets yrkande, skulle sökanden tvingas erlägga dubbel nöjesskatt: först till filmuthyraren och därefter ånyo till det allmänna. Sökanden har slutligen anført att utsikterna att inför allmän domstol med framgång föra talan för att från filmuthyraren utfå till denne inlevererad nöjesskatt icke vore stora och i vart fall skulle förorsaka alla parter betydande rättegångskostnader. Vid ansökningen har fogats ett utlåtande av professor Phillips Hult, Uppsala, vari denne sammanfattningsvis uttalat, att det icke kunde antagas föreligga någon skyldighet för Aktiebolaget Wivefilm att till biografägare återbetala de belopp, som dessa i överensstämmelse med uppbördsmyndighets eller länsstyrelsens beslut inbetalat till bolaget, i den mån dessa belopp av bolaget sedermera redovisats till den danske filmägaren A/S Asa filmudlejning ävensom att starka skäl talade för att icke heller i övrigt någon återbetalningsskyldighet för bolaget i förhållande till biografägarna kunde antagas föreligga.

Riksräkenskapsverket har i infordrat utlåtande över den av Hellqvist gjorda ansökningen framhållit, att på grund av regeringsrättens beslut den 23 januari 1953 i nu förevarande ärende ytterligare anmärkningar hade framställts mot ett stort antal biografägare. Dessa anmärkningar vore sålunda aktuella i nu förevarande sammanhang. Riksräkenskapsverket hade meddelat utslag den 12 och 13 november 1954 i 51 mål, varvid fastställdes betalningsskyldighet till statsverket å ett belopp av sammanlagt 88 346 kronor 89 öre. I fyra fall hade biografägare redan efter anmärkningarnas framställande erlagt den krävda skatten, tillhoppa 699 kronor 11 öre. I en del

fall hade anmärkningarna enligt riksräkenskapsverkets mening icke blivit delgivna inom stadgad tid, varför revisionens talan icke bifallits.

Riksräkenskapsverket har vidare uttalat att det läge, som enligt vad tidigare anförts inträtt beträffande nöjesskatt i fråga om filmen »Vi vill ha ett barn», även gällde filmen »Kon-Tiki». Den 25 juli 1950 hade riksräkenskapsverket på förfrågan av länsstyrelsen i Blekinge län uttalat, att filmen trots viss tveksamhet beträffande dess undervisande syfte närmast vore att hänföra till sådan nöjestillställning som jämlikt 14 § nöjesskatteförordningen kunde undantagas från nöjesskatt. Flertalet länsstyrelser hade då redan beslutat sig för befrielse från nöjesskatt. Sedan regeringsrätten genom utslag den 25 januari 1951 funnit filmen »Kon-Tiki» icke skola befrias från nöjesskatt, hade anmärkningar framställts mot såväl biografägare, vilka icke erlagt nöjesskatt, som länsstyrelsetjänstemän, vilkas beslut föranlett restitution av sådan skatt. Anmärkningarna av det senare slaget, avseende ett sammanlagt belopp av 106 365 kronor 92 öre förfölle på grund av regeringsrättens förutnämnda utslag den 2 december 1954. Beträffande de krav, som riktade sig mot biografägare, meddelades först utslag i ett typfall, avseende 1 029 kronor 72 öre. Den av riksräkenskapsverket ålagda betalningsskyldigheten fastställdes av kammarrätten genom utslag den 6 februari 1952, vilket vann laga kraft, varefter beloppet inlevererades. Den 13 november 1954 hade riksräkenskapsverket meddelat utslag i 14 liknande anmärkningsmål, avseende ett belopp av tillhoppa 6 052 kronor 77 öre. Vidare hade i tre fall det till betalning anmärkta beloppet, tillhoppa 1 060 kronor 35 öre, inlevererats utan att utslag meddelats.

Riksräkenskapsverket har beträffande båda filmerna sammanfattningsvis konstaterat att i de fall då nöjesskattebefrielse från länsstyrelsens sida tagit formen av restitution biografägarna icke komme att stå risken att få vidkännas några dubbla utbetalningar av nöjesskatt, medan detta däremot på grund av anmärkningarna kunde bli fallet, då befrielsen haft formen av ett godkännande av att skatt icke inlevererats till statsverket. Inom ett och samma län kunde den kommunala uppbördsmyndigheten i en ort från början ha vägrat befrielse från nöjesskatt, medan den i en annan ort medgivit befrielse. Om vederbörande länsstyrelse haft den meningen, att filmerna borde vara fria från nöjesskatt, bleve resultatet nu att biografägarna i den förra orten sluppe betala i efterhand, medan däremot biografägare i den senare orten måste betala. Detta syntes icke tillfredsställande. Riksräkenskapsverket har med hänsyn härtill funnit skäl tala för att riksdagens medgivande inhämtades till att betalningsanspråk från statsverkets sida, härrörande från riksräkenskapsverkets anmärkningar å nöjesskatt för filmförevisningarna i fråga eftergäves och till att de belopp, som erlagts till följd av sådana anmärkningar, restituerades. Riksräkenskapsverket har hemställt att Kungl. Maj:t ville till riksdagen avlåta proposition av sådan innebörd.

Departementschefen. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter skäl tala för eftergift av statens nu ifrågakvarande betalningsanspråk samt för restitution i förekommande fall av erlagda belopp. Härför erfordras riksdagens samtycke.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att betalningsanspråk från statsverkets sida, härrörande från riksräkenskapsverkets anmärkningar å nöjesskatt för visning av filmerna »Vi vill ha ett barn» och »Kon-Tiki», måtte eftergivnas samt att de belopp, som erlagts till följd av sådana anmärkningar, måtte restitueras.

2:o

Enligt 18 § andra stycket nöjeskatteförordningen må befrielse från nöjesskatt enligt 16 eller 17 § samma förordning icke meddelas i anledning av ansökan som inkommit senare än tre månader efter det nöjestillställning ägt rum.

I en till länsstyrelsen i Jönköpings län den 13 september 1951 inkommen ansökning anhöll Föreningen Barnens dag i Jönköping om befrielse från nöjesskatt för barnensdagsfestligheter, som föreningen anordnat i Jönköping den 24 maj—den 3 juni 1951 och vilkas behållning skulle användas till barnkoloniverksamhet. Genom resolution den 6 oktober 1951 fann länsstyrelsen sig med hänsyn till förenämnda föreskrift i 18 § andra stycket nöjeskatteförordningen förhindrad bifalla ansökningen. Sedan föreningen hos Kungl. Maj:t fullföljt sin talan fann regeringsrätten genom beslut den 12 mars 1954 ej skäl att göra ändring i länsstyrelsens resolution.

I besvären hos Kungl. Maj:t har föreningen tillika hemställt att, därest besvären icke skulle kunna bifallas, föreningen ändock måtte befrias från staten tillkommande nöjesskatt för festligheterna. Av handlingarna i ärendet inhämtas att nöjesskatten uppgår till sammanlagt 18 491 kronor 6 öre, varav statens andel utgör hälften eller 9 245 kronor 53 öre, vilket belopp icke är erlagt. Drätselkammaren i Jönköping har den 30 augusti 1951 medgivit föreningen befrielse från den kommunala nöjesskatteandelen.

Föreningen har till stöd för sin förenämnda hemställan anfört följande. Föreningen hade den 7 juli 1951 till drätselkammaren i Jönköping ingivit en den 5 i samma månad dagtecknad, till länsstyrelsen i Jönköping ställd ansökan om befrielse från nöjesskatt för förenämnda festligheter. Föreningen hade under tidigare år alltid ingivit ansökan på samma sätt, d. v. s. icke direkt till länsstyrelsen utan genom drätselkammaren i Jönköping. Drätselkammaren hade tydligen legat på handlingarna så länge, att nämnda ansökan icke inkommit till länsstyrelsen, förrän tre månader förflutit från festligheternas hållande. Föreningen ansåge det orimligt, att den omständigheten att de kommunala myndigheterna icke inom vederbörlig tid vidarebefordrat ansökan till den statliga myndigheten, skulle få till resultat,

att föreningen icke kunde anses ha ingivit sin ansökan inom vederbörlig tid. Föreningen hölle före, att föreningen måste anses ha fullgjort vad på den ankomme genom att inom den i författningen fastställda tiden ingiva sin ansökan till vederbörande kommunala organ, på vilket det ankomme att med eget yttrande vidarebefordra densamma till länsstyrelsen. Föreningen har vidare uttalat att föreningen vore i stort behov av hela den från barnensdagsfestligheterna härrörande inkomsten för att därmed kunna fullfölja sin koloniverksamhet.

Drättselkammaren i Jönköping har tillstyrkt den av föreningen gjorda ansökningen. Drättselkammaren har uttalat, att länsstyrelsen i sin resolution tolkat föreskriften i 18 § andra stycket nöjesskatteförordningen på det sätt, att ansökning skulle ha inkommit till länsstyrelsen inom angivna tidrymd. Denna tolkning avveke från den tolkning, som länsstyrelsen tidigare tillämpat beträffande föreskriften. Drättselkammaren hade också för sin del ansett, att ansökan skulle kunna bifallas, därest densamma inkommit till drättselkammaren inom nämnda tidrymd, och länsstyrelsen hade vid åtskilliga tillfällen tidigare bifallit ansökningar, som sålunda inkommit till drättselkammaren. Det hade sålunda icke förelegat någon anledning för drättselkammaren att forcera behandlingen av ärendet, då länsstyrelsen icke lämnat drättselkammaren något meddelande om sin ändrade uppfattning rörande tolkningen av förenämnda föreskrift. — I förnyat yttrande i ärendet har drättselkammaren sedermera såtillvida ändrat sitt nyssnämnda uttalande, att fall av angiven art uppgåves ha avsett icke till drättselkammaren i Jönköping inkomna ansökningar utan ärenden ingivna till andra uppfördsmyndigheter inom länet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har i ärendet upplyst, att undersökning verkställdts, i vilken utsträckning framställningar om befrielse enligt 16 § nöjesskatteförordningen bifallits i de fall framställningen ingivits till vederbörande lokala myndigheter inom tre månader efter det tillställning ägt rum men inkommit till länsstyrelsen först efter utgången av nämnda tid. Därvid hade visat sig att dylika framställningar under åren 1947—1951 bifallits i sammanlagt tio fall. Icke något av de angivna fallen avsåge framställning, som inkommit genom drättselkammaren i Jönköping. Länsstyrelsen har vidare uttalat att enligt vad som uppgivits av den tjänsteman, som under de angivna åren handlagt de inkomna framställningarna, den omständigheten att ansökningar icke inkommit till länsstyrelsen inom tremånadersfristen tidigare icke hade ansetts medföra hinder för bifall till desamma, därest de inkommit till vederbörande kommunala myndighet inom fristen.

Departementschefen. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår torde Föreningen Barnens dag i Jönköping vid ingivandet av sin ansökning om befrielse från nöjesskatt till drättselkammaren i staden — med hänsyn till länsstyrelsens tidigare handläggning av dylika ärenden — haft visst fog för att utgå från att ansökningen skulle av länsstyrelsen

behandlas som om den inkommit inom den i 18 § andra stycket nöjesskatteförordningen angivna tidsfristen av tre månader efter det nöjestillställningen ägt rum. Länsstyrelsen har emellertid sedermera i överensstämmelse med prejudikat av regeringsrätten funnit angivna stadgande skola tolkas på det sätt att befrielse från nöjesskatt icke må meddelas i anledning av ansökning, som från kommunal myndighet inkommit till länsstyrelsen senare än tre månader efter det nöjestillställning ägt rum. Med hänsyn till sålunda föreliggande särskilda omständigheter samt till storleken av det nöjesskattebelopp föreningen skulle nödgas utge till följd av att ansökningen icke inkommit till länsstyrelsen inom föreskriven tid, anser jag mig böra föreslå, att föreningen befrias från erläggande av staten tillkommande nöjesskatt för nu ifrågavarande nöjestillställningar. Härför erfordras riksdagens samtycke.

I detta sammanhang torde vidare böra framhållas, att Kungl. Maj:t genom beslut tidigare denna dag förordnat, att handlingarna i annat, med förevarande — i fråga om underlåtenheten att iakttaga den stadgade tidsfristen — likartat ärende skulle överlämnas till 1954 års nöjesskatteutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget. Även om omständigheterna i övrigt i sistnämnda ärende icke varit sådana att skäl ansetts föreligga för bifall, synes dock jämväl av detta ärende framgå, att stadgandet i 18 § andra stycket nöjesskatteförordningen bör omprövas. Utredningen har därför ansetts böra undersöka möjligheterna att undanröja de nuvarande olägenheterna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att Föreningen Barnens dag i Jönköping befrias från betalningsskyldighet för staten tillkommande nöjesskatt för av föreningen anordnade barnensdagsfestligheter i Jönköping under tiden den 24 maj—den 3 juni 1951 eller 9 245 kronor 53 öre.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1:o och 2:o hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olle Lindberg